

خون

فصلنامه علمی پژوهشی

دوره ۱۳ شماره ۴ زمستان ۹۵ (۲۶۹-۲۷۶)

مقاله پژوهشی

مقایسه وضعیت دموگرافیک داوطلبان اهدای خون در مناسبت‌های مذهبی (تاسوعا، عاشورا و ایام قدر) با روزهای عادی در سازمان انتقال خون شیراز از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲

لیلا کسرابیان^۱، ندا نگارستانی^۱، محمد حسین کریمی^۱، ژاله فرخی‌زاده^{۲*}

چکیده سابقه و هدف

بعضی از اهداکنندگان به دلایل مذهبی در مناسبت‌ها خون اهدا می‌کنند. این مطالعه به مقایسه وضعیت دموگرافیک داوطلبان اهدای خون در روزهای مذهبی و روزهای عادی پرداخته است.

مواد و روش‌ها

مطالعه مقطعی بر روی داوطلبین اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه تاسوعا و عاشورا و سه روزه ایام قدر سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ و داوطلبینی که در همان بازه زمانی یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی به سازمان انتقال خون شیراز مراجعه کرده بودند انجام گرفت. وضعیت دموگرافیک اهداکنندگان و شیوه هپاتیت B، C و HIV داوطلبان در دو بازه با هم مقایسه شد. یافته‌ها توسط آزمون مقایسه نسبت‌ها و نرم‌افزار medcal ۱۸ مقایسه شدند.

یافته‌ها

تعداد مراجعین اهدای خون به طور قابل ملاحظه‌ای در تاسوعا و عاشورا نسبت به روزهای عادی افزایش یافته بود (۹۶۵۹ در مقابل ۹۸۴۹) (۱/۴). شیوه هپاتیت B و C در تاسوعا و عاشورا به ترتیب کمتر از یک ماه قبل از آن بود (۰/۰۷ در مقابل ۰/۱۲)، (۰/۰۱ در مقابل ۰/۰۱) (p < ۰/۰۰۱). شیوه عفونت‌های هپاتیت B و C در ایام قدر کمتر از روزهای عادی بود (۰/۰۱ در مقابل ۰/۰۱۳) (p < ۰/۰۰۶). شیوه HIV در مراجعین این ایام مذهبی و یک ماه قبل از آن صفر بود. میزان معافیت در روزهای مذهبی دو بازه زمانی تفاوت معناداری نداشت.

نتیجه‌گیری

با توجه به بالاتر بودن تعداد داوطلبان اهدا و پایین‌تر بودن میزان شیوه عفونت‌های هپاتیت B و C در اهداکنندگان مناسبت‌های مذهبی، جذب اهداکنندگان و فراهم نمودن امکانات اهدای خون می‌تواند به افزایش سلامت و کفایت خون منجر شود.

کلمات کلیدی: اهدای خون، نگرش، اهداکنندگان خون، مذهب، سلامت خون

تاریخ دریافت: ۹۴/۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۹۵/۷/۵

- ۱- مؤلف مسؤول: متخصص پزشکی اجتماعی - دانشیار مرکز تحقیقات انتقال خون - مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز - شیراز - ایران - صندوق پستی: ۱۱۵۳
- ۲- روانپژوه - مرکز تحقیقات انتقال خون - مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز - شیراز - ایران
- ۳- PhD ایمونولوژی - دانشیار مرکز تحقیقات پیوند - دانشگاه علوم پزشکی شیراز و مرکز تحقیقات انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز - شیراز - ایران
- ۴- کارشناس ارشد ژنتیک - مرکز تحقیقات انتقال خون - مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون و پایگاه منطقه‌ای آموزشی انتقال خون شیراز - شیراز - ایران

عاشورا وجود دارد(۷). تاکنون مطالعه‌ای به منظور بررسی وضعیت دموگرافیک اهداکنندگان و شیوه بیماری‌های منتقله از راه خون در اهداکنندگانی که در مناسبت‌های مذهبی برای اهدای خون مراجعه می‌کنند، انجام نگرفته است. این مطالعه به منظور مقایسه وضعیت اهداکنندگان و سلامت آن‌ها در روزهای مذهبی (تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) و روزهای عادی انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

این مطالعه یک مطالعه مقطعی گذشته‌نگر بود که بر روی داوطلبین اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه تاسوعاً و عاشوراً (۹ و ۱۰ محرم) و سه روزه ایام قدر (۱۹، ۲۱ و ۲۳ رمضان) سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۸ و داوطلبین اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه و سه روزه یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی (۹ و ۱۰ ذیحجه و ۲۱، ۲۳ ماه شعبان سال‌های مطالعه) برای اهدای خون به سازمان انتقال خون شیراز مراجعه کرده بودند، انجام گرفت. قبل از اهدای خون، اهداکنندگان بروشورها و پمپلیت‌هایی در زمینه شرایط اهدای خون مطالعه کرده و در صورتی که حائز شرایط اهدا باشند، برای اهدای خون ثبت نام کردند. سپس تمام اهداکنندگان توسط پزشک برای دارا بودن شرایط اهدای خون مورد مصاحبه و معاینه قرار گرفتند. آزمایش‌های غربالگری الایزا آنتی‌ژن - آنتی‌بادی HIV (HIV Antigen/Antibody) HIV Antibody HCV (Antibody HCV) و آنتی‌ژن هپاتیت B (HBs Ag) بر روی تمام کیسه‌های خون انجام گرفت. اطلاعات دموگرافیک اهداکنندگان از نرم افزار نگاره ویرایش ۵/۶۲ استخراج گردید. تعداد مراجعین، تعداد اهداکنندگان، میزان معافیت اهداکنندگان، سن، جنس، دفعات اهدا و میزان شیوع عفونت‌های منتقله از راه خون (هپاتیت B، هپاتیت C و HIV) در اهداکنندگانی که در روزهای تاسوعاً و عاشوراً و ایام قدر مراجعه کرده بودند، با اهداکنندگانی که در همان بازه‌های زمانی یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی مراجعه کرده بودند، مقایسه گردید. از آزمایش‌های مقایسه نسبت‌ها با نرم افزار آماری Med cal ۸ جهت آنالیز داده‌ها استفاده شد.

مقدمه

اهداکنندگان سالم، رکن اساسی تامین خون سالم و کافی می باشند. برای تهیه خون سالم، تشویق و جذب اهداکنندگان داوطلب از جمعیت کم خطر جامعه و انگیزه بخشی به آن ها برای اقدام به اهدای خون بسیار مهم می باشد. از طرف دیگر طراحی و برنامه ریزی به منظور تشویق آن ها به اهدای مستمر بسیار ضروری است(۱). مطالعه های متعدد نشان داده است که انجام رفتارهای نوع دوستانه به اعتقادات مذهبی افراد وایسته است بنابراین به نظر می رسد بایستی بین اعتقادات مذهبی و اهدای خون ارتباط وجود داشته باشد(۲-۵). مطالعه ای که در ایران در زمینه انگیزه های اهدای خون انجام گرفت، نشان داد که بعد از کمک به همنوع، انگیزه های مذهبی، مهم ترین انگیزه اهدای خون بود که در آن مطالعه، ۷/۶٪ اهداکنندگان با انگیزه مذهبی خون اهدا کرده بودند(۶). در اسلام به نجات انسانها و کمک به همنوع بسیار تاکید شده است به جان انسانها و طوری که در قرآن گفته شده که هر کس جان یک انسان را نجات بخشد، گویی جان همه انسانها را نجات بخشیده است. بعضی از اهداکنندگان با انگیزه های مذهبی و اعتقادی و با نیت خیرخواهانه برای نجات جان بیماران در مناسبت های دینی- مذهبی برای اهدای خون مراجعه می کنند(۶، ۵). از مناسبت های دینی و مذهبی، روزهای تاسوعا و عاشورا (نهم و دهم محرم) و ایام قدر(شب های نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان) می باشد که مردم با بزرگداشت شهادت حضرت علی اولین امام شیعیان و این که هر عمل نیکو در این شب ها هزار برابر می شود، اقدام به عمل خدا پسندانه اهدای خون می نمایند(۷).

هر ساله سازمان انتقال خون ایران، در این روزهای مذهبی اقدام به برپایی مراکز سیار و ثابتی برای اهدای خون می‌نماید. در سال ۱۳۸۹ حدود ۳۷ هزار واحد خون در ایام تاسوعاً و عاشوراً جمع‌آوری شد که این میزان $\frac{3}{5}$ برابر میزان اهدای خون در روزهای عادی (4900 واحد خون) بود.^(۳) گزارش‌های متعددی مبنی بر افزایش تعداد اهداکنندگان در سایر کشورهای مسلمان (ترکیه، آذربایجان، افغانستان، لبنان، عراق و دیگر...) در روزهای تاسوعاً و

جدول ۱: مشخصات کیت‌های آزمایش‌های غربالگری مورد استفاده از سال ۸۸ تا ۹۲

سال	آزمون‌های غربالگری Ag	آزمون‌های غربالگری HIV Ag/Ab	آزمون‌های غربالگری آناتومیک
۸۸	Enzygnost HBS Ag5.0(Dade Behring)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	HCV3.0 with Enhanced SAVe (Ortho)
۸۹	Enzygnost HBS Ag5.0(Dade Behring)	Genscreen ULTRA HIV Ag-Ab(Bio- Rad)	Hepanostika Anti- HCV Ultra(BioMerieux)
۹۰	Enzygnost HBS Ag6.0(Siemens) MONOLISA Ag HBS PLUS (Bio- Rad)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	Hepanostika Anti-HCV Ultra(BioMerieux)
۹۱	MONOLISA Ag HBS PLUS (Bio- Rad)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	Hepanostika Anti- HCV Ultra(BioMerieux)
۹۲	Enzygnost HBS Ag6.0(Siemens)	Vironostika HIV Uni-FormII Ag/Ab(BioMerieux)	Hepanostika Anti-HCV Ultra(BioMerieux)

جدول ۲: مشخصات کیت‌های آزمایش‌های تاییدی مورد استفاده از سال ۸۸ تا ۹۲

سال	آزمایش‌های تاییدی HBsAg	وسترن بلات HIV	وسترن بلات HCV
۸۸	HBsAg Confirmatory assay(Dade Behring)	HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics) Inno-LIA HIV I/II Score (Innogenetics)	Inno-LIA HCV Score (Innogenetics)
۸۹	HBsAg Confirmatory assay (Dade Behring)	Inno-LIA HIV I/II Score (Innogenetics) HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	Inno-LIA HCV Score (Innogenetics)
۹۰	HBsAg Confirmatory assay (Siemens) HBsAg Confirmatory test(Bio- rad)	Inno-LIA HIV I/II Score (Innogenetics) HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	HCV BLOT 3.0(MP Diagnostics)
۹۱	MONOLISA Ag HBS PLUS Confirmatory assay (Bio- Rad)	HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	HCV BLOT 3.0(MP Diagnostics)
۹۲	HBsAg Confirmatory assay (Siemens)	HIV BLOT 2.2 (MP Diagnostics)	HCV BLOT 3.0(MP Diagnostics)

یافته‌ها

نداشت(جدول ۳). میزان معافیت به دلیل سلامت اهداکننده و گیرنده خون در اهداکنندگان ایام تاسوعا و عاشورا و اهداکنندگان ماه قبل تفاوتی نداشت. میزان معافیت به دلیل سلامت اهداکننده در اهداکنندگان ایام قدر بیشتر از اهداکنندگان یک ماه قبل از آن و اهداکنندگان تاسوعا و عاشورا بود(جدول ۳). شیوع عفونت هپاتیت B و C در اهداکنندگانی که در روزهای تاسوعا و عاشورا سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۸ مراجعه کرده بودند، کمتر از شیوع هپاتیت B و C در همان بازه زمانی یک ماه قبل از این مناسبت‌ها بود(جدول ۳). هم چنین شیوع هپاتیت B و C در اهداکنندگانی که در ایام قدر مراجعه کرده بودند، کمتر از اهداکنندگان روزهای عادی همین بازه زمانی یک ماه قبل بود. شیوع HIV در داوطلبین مراجعه کننده در این ایام مذهبی(تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) و یک ماه قبل از آن صفر بود(جدول ۳).

بیشتر مراجعین برای اهدای خون در مناسبت‌های مذهبی مرد بودند($p < 0.001$). از لحاظ وضعیت تأهل و دفاتر اهدا، تفاوتی میان اهداکنندگان این روزهای مذهبی و روزهای عادی وجود نداشت. تعداد مراجعین برای اهدای خون و تعداد اهداکنندگان خون به طور قابل ملاحظه‌ای در روزهای تاسوعا و عاشورا نسبت به روزهای عادی افزایش یافته بود(به ترتیب 9569 در مقابل 6849 و 6776 در مقابل 4650)($p < 0.001$). مشخصات و نام کیت‌های غربالگری مورد استفاده در هر سال در جدول ذکر شده است(جدول ۱). تمامی نتایج مثبت توسط آزمایش‌های تاییدی مورد تایید قرار گرفتند(جدول ۲). میزان معافیت داوطلبان در بازه زمانی مورد مطالعه در ایام مذهبی(تاسوعا و عاشورا و ایام قدر) با میزان معافیت روزهای عادی یک ماه قبل از آن تفاوت معناداری

جدول ۳: مقایسه دموگرافیک داوطلبان اهدای خون در بازه زمانی دو روزه (نهم و دهم محرم) و سه روزه ایام قدر (نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان) که از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ و داوطلبان اهدای خونی که در بازه زمانی دو روزه و سه روزه یک ماه قبل از این مناسبت‌های مذهبی (نهم و دهم ذیحجه و نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه شعبان) برای اهدای خون مراجعت کرده بودند.

تاریخ	مراجعین برای اهدا	تعداد مرد	تعداد مردان	اهداکنندگان با رساندن	تعداد اهداکنندگان	معاف موقعت	معافیت	شیوع HIV (%)		شیوع هپاتیت C (%)				شیوع هپاتیت B (%)				شیوع	
								شیوع HIV (%)	شیوع هپاتیت C (%)	شیوع هپاتیت B (%)	مجرد	اهداکنندگان بار اول	تعداد مردان	اهداکنندگان سلامت گیرنده	دلالت	تعداد	اهداکنندگان	تعداد مردان	اهداکنندگان
نهم و دهم ذیحجه	۶۸۴۹	۶۳۰۸	۲۰۴۸	%۵۲/۲۲	(۲۹/۹)	(۹۲/۱)	(۹۵/۷)	۴۶۵۰	۴۴۵۳	۱۰۵۰	۷۳۵	(۱۵)	(۲۲/۵)	(۹۵/۷)	۹۷	(۹۰/۱۳)	۵ (۰/۱۰)	۸ (۰/۰/۱۳)	
تاسوعاً و عاشوراً	۹۵۶۹	۹۱۴۴	۲۶۲۶	۵۴/۱۴	(۲۷/۴۲)	(۹۵/۵)	(۷۰/۸)	۶۷۷۶	۶۵۷۷	۱۶۸۸	۱۰۵۹	(۱۵/۶)	(۲۴/۹)	(۹۷)	۱ (۰/۰۱)	۵ (۰/۰/۰۷)	-۱ (۰/۰۱)		
p-value		p<۰/۰۰۱	p<۰/۰۰۱	p=۰/۹۴	p=۰/۱۶	p=۰/۰۰۳	p=۰/۰۰۷	p=۰/۰۲	+۰/۰۹	p=							p<۰/۰۰۱	p<۰/۰۰۱	
CI95		-۳/۴۸)	-۳/۶۶)	-۳/۴)	(۰/۸۶-۲/۰۲)	-۲/۰۲)	(۰/۵۸	(۱/۲۷-۴/۷۳)	-۵/۱)	-۵/۰۷)	(۰/۲-۳/۸)	(۰/۰۹	(۰/۰۵ (۳/۵	(۰/۴۱)	۲/۴	۱/۳	۲ (۱/۱	(-۱/۱۵	CI=۳
نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه شعبان	۱۴۵۳۸	۳۳۲۴	۵۰/۷۸	(۲۹/۷)	(۹۷/۲)	(۹۵/۵)	(۹۷/۷)	۹۸۰۸	۹۳۷۰	۲۸۲۴	۱۷۱۱	(۰/۱۲)	(۱۴/۴)	(۲۸/۷)	V	(۰/۰۸)	(۰/۱۲)		
نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان شب های قدر	۱۱۹۴۹	۳۷۶۱	۴۳/۴	(۳۱/۴۷)	(۶۵/۴)	(۹۶/۶)	(۶۵/۴)	۷۸۲۰	۷۵۵۷	۲۱۰۷	۱۴۲۲	(۰/۱)	(۱۸/۱)	(۲۶/۹)	۸	(۰/۰۶)	۶		
p-value		p<۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۶	۰/۰۱	۰/۰۰۳	p=۰/۰۱	p=۰/۰۰۲	p=۰/۰۰۸										
CI 95		-۳/۸۸)	-۳/۹۵)	-۳/۳۹)	(-۰/۷-۴/۳۲	-۱/۶۹)	(۰/۳۹-۳/۲۱)	-۱۱/۵)	-۳/۷۸)	(۳/۵-۴/۵)	(-۰/۲	(۰/۰۲	(-۱/۹۹	۱/۸	۱/۷	۰/۰۲	۰/۰۲	-۲/۸	(-۲/۹

بحث

در این مطالعه تعداد مراجعین برای اهدای خون به طور قابل ملاحظه‌ای در تاسوعا و عاشورا نسبت به روزهای عادی افزایش یافته بود (۹۵۶۹ در مقابل ۶۸۴۹) (۱/۴ برابر). در مطالعه دیگری که در ایران در سال ۱۳۸۶ انجام شد، نشان داده‌اند که تعداد اهداکنندگان در ایام محرم نسبت به ایام عادی حدود ۲۲٪ افزایش یافته است (۳). بعضی از مردم با انگیزه‌های مذهبی و اعتقادی با نیت خیرخواهانه برای نجات جان بیماران، اقدام به اهدای خون در مناسبت‌های

مذهبی مانند محرم و رمضان می‌کنند که این امر موجب افزایش تعداد اهداکنندگان در این ایام می‌شود^(۷). از طرف دیگر عده‌ای از افراد نذر می‌کنند که اگر به آرزوی قلبی خود رسیدند، خون اهدا کنند. مطالعه دیگری نیز نشان داد که افراد با اعتقادات مذهبی در فعالیت‌های انسان‌دوستانه مشارکت بیشتری انجام می‌دهند که این امر می‌تواند افزایش تعداد اهداکنندگان را در ایام مذهبی توجیه نماید^(۸). در این مطالعه تعداد داوطلبان اهدای خون در ایام قدر نسبت به ماه قبل از این مناسبت افزایش نیافته بود.

مشاهده نشد. فقط تعداد دفعات اهدای خون در مرد های کاتولیک ۳۵-۴۴ ساله بالاتر بود (۱۱). در مطالعه دیگری در برزیل میزان مشارکت افراد در اهدای خون با باورهای مذهبی آنها ارتباط داشت (۴).

هر چند در مطالعه دیگری نشان داده شد که مردم با اعتقادات مذهبی مشارکت بیشتری در رفتارهای نوع دوستانه انجام می دهند ولی میزان مشارکت این افراد در اهدای خون بیشتر نبود که علت آن پیچیده بودن فرآیند اهدای خون و تاثیرپذیری آن از سایر فاکتورها مثل میزان رضایتمندی، ترس و نظر کلی این افراد در رابطه با اهدای خون بود (۱۲).

در این مطالعه تعداد اهداکنندگان بار اول در ایام قدر و تاسوعاً و عاشوراً نسبت به ماه قبل از آن تفاوت معناداری نداشت. هر چند تعداد اهداکنندگان بار اول در شب های قدر نسبت به ماه قبل از آن کمتر بود که از لحظه آماری معنادار نبود. ممکن است علت کمتر بودن تعداد اهداکنندگان بار اول در ایام قدر، ترس از ضعف به دنبال اهدا به دلیل روزه داری باشد.

بیشتر مراجعین برای اهدا در مناسبتهای مذهبی (tasou'a و عاشورا و ایام قدر) مرد بودند (۹۱۴۴) در مقابل ۶۳۰۸ و (۱۳۶۰۰) در مقابل (۱۱۵۸۶) که این الگوی اهدا مشابه الگوی اهدای خون در روزهای عادی بود که میزان مشارکت زنان در اهدای خون بسیار کم و حدود ۶٪ می باشد (۳).

در این مطالعه میزان معافیت به دلیل سلامت اهداکننده خون در اهداکنندگان ایام قدر بیشتر از اهداکنندگان یک ماه قبل از آن و اهداکنندگان تاسوعاً و عاشورا بود که علت آن ممکن است ضعف و گرسنگی به دلیل روزه داری باشد در حالی که تفاوتی از لحظه میزان معافیت به دلیل سلامت دهنده و غیرنده خون بین ایام تاسوعاً و عاشورا و روزهای عادی وجود نداشت.

در این مطالعه میزان بازگشت اهداکنندگان مراجعه کننده در مناسبتهای مذهبی با اهداکنندگان مراجعه کننده در روزهای عادی مقایسه نشد هر چند به نظر می رسد میزان بازگشت مجدد آنها به تجربه اهدای خون آنها بستگی داشته باشد (۱۲، ۱۳). به نظر می رسد برنامه ریزی برای

در حالی که در مطالعه ای که در سال ۲۰۱۰ در ایران انجام گرفت، تعداد اهداکنندگان در این شب ها ۳/۵ برابر افزایش یافته بود (۳). علت عدم افزایش تعداد اهداکنندگان در این مطالعه در ایام قدر ممکن است کاهش تعداد اهداکنندگان در ماه رمضان باشد زیرا بعضی از روزه داران فکر می کنند اهدای خون ممکن است گرسنگی آنها را افزایش دهد یا منجر به ضعف به دنبال اهدای خون شود.

در این مطالعه میزان شیوع هپاتیت های B و C در اهداکنندگان مراجعه کننده در مناسبتهای مذهبی (tasou'a و عاشورا و شب های قدر) کمتر از روزهای عادی بود. ممکن است افراد مذهبی به دلیل وجود باورهای قلبی و اعتقادی از انجام رفتارهای پر خطری که سلامت خون را به خطر می اندازد اجتناب نمایند و از طرف دیگر ممکن است این اهداکنندگان تنها با انگیزه کمک به همنوع و رضایت الهمی برای اهدای خون مراجعه کنند. شاید این دلایل پایین تر بودن شیوع عفونت ها را در اهداکنندگان مراجعه کننده در ایام مذهبی توجیه نماید. انگیزه های مذهبی یکی از انگیزه های مثبت برای اهدای خون می باشد. مردم به انگیزه های مختلفی اقدام به اهدای خون می کنند که مهم ترین آن کمک به همنوع می باشد. کمک به همنوع مهم ترین انگیزه برای اهدای خون و تبدیل شدن اهداکنندگان به اهداکننده مستمر است (۸، ۹). در مطالعه ای که در ایران به منظور بررسی انگیزه های اهدای خون انجام شد، مهم ترین انگیزه های اهدای خون در ۳۹/۱٪ موارد کمک به همنوع، ۳۸/۶٪ اثرات مثبت اهدای خون بر سلامتی و در ۱۱/۴٪ باورهای مذهبی بود (۱۰). در مطالعه دیگری در ایران، بعد از کمک به همنوع، انگیزه های مذهبی مهم ترین انگیزه اهدای خون بودند (۶). بنابراین به نظر می رسد تقویت انگیزه های مذهبی، کمک به همنوع و میسر نمودن اهدای خون در مناسبتهای مذهبی می تواند موجب افزایش تعداد اهداکنندگان و بهبود سلامت خون شود. در مطالعه ای به بررسی ارتباط باورهای مذهبی و اهدای خون بر روی ۴۲۸۲ زن و مرد ۱۸-۴۴ ساله پرداخته شد که در این مطالعه ارتباط مستقیمی بین اهدای خون و باورهای مذهبی بچگی و بزرگسالی در اهداکننده زن وجود داشت. اما در مردان ارتباطی بین باورهای مذهبی و اهدای خون

نتیجه‌گیری

با توجه به بالاتر بودن تعداد اهداکنندگان و پایین‌تر بودن میزان شیوع عفونت‌های هپاتیت B و هپاتیت C در اهداکنندگان مراجعه‌کننده در روزهای تاسوعاً و عاشوراً، فراهم نمودن امکانات برای اهدای خون در این روزها می‌تواند به افزایش سلامت و کفایت خون کمک نماید. هر چند تجربه این اهدا می‌تواند در تصمیم‌گیری آن‌ها برای تبدیل شدن به اهداکننده مستمر مؤثر باشد. شناسایی سایر مناسبت‌های مذهبی و غیر مذهبی می‌تواند برای جلب مشارکت افراد در اهدای خون، برنامه‌ریزی برای خونگیری و ایجاد تجربه خوشایند اهدا و هم چنین در فرهنگ‌سازی اهدای خون در جامعه کمک نماید. پر رنگ کردن اهمیت اهدای خون و نیاز بیماران به خون در تمام ایام سال می‌تواند موجب بازگشت این اهداکنندگان در روزهای عادی شود.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از همکاری خانم سحر دهیبی و آزاده مصلایی در جمع‌آوری اطلاعات و خانم زهرا کسرائیان، آقایان قاسم حسام پور رضوی، مهدی میرزا خانی و داود زارعی و علیرضا صلاح در مشخص نمودن کیت‌های غربالگری و تاییدی تشکر و قدردانی می‌شود.

کاهش اتلاف وقت این اهداکنندگان با در نظر گرفتن تعداد کارکنان و پزشک کافی برای جمع‌آوری خون و هم چنین برخورد مناسب با اهداکنندگان، می‌تواند با ایجاد تجربه خوشایند اهدای خون همراه باشد و بازگشت اهداکنندگان را افزایش دهد. از نقاط قوت این مطالعه بررسی اهداکنندگان مراجعه‌کننده در بازه زمانی پنج ساله بود. از مشکلات مقاله مقایسه وضعیت داوطلبان ایام قدر با اهداکنندگان یک ماه قبل از این ایام بود. در حالی که بهتر بود مقایسه داوطلبان ایام قدر با داوطلبان روزهای عادی ماه رمضان انجام می‌گرفت. چون به دلیل گرسنگی و روزه‌داری تعداد کل اهداکنندگان در ماه رمضان کمتر از روزهای عادی می‌باشد. از طرف دیگر مقایسه وضعیت اهداکنندگان با اهداکنندگان یک ماه قبل انجام گرفت در حالی که ممکن است تعداد داوطلبان خون در ماههای متفاوت، متغیر باشد. از طرف دیگر در این مطالعه انگیزه‌های اهدای خون، میزان بازگشت و میزان رضایت‌مندی اهداکنندگانی که در مناسبت‌های مذهبی مراجعه کرده بودند با روزهای عادی مقایسه نشد.

به نظر می‌رسد باستی مطالعه‌هایی به منظور بررسی انگیزه‌های اهدای خون، میزان بازگشت، میزان رضایت‌مندی این اهداکنندگان و اهداکنندگان عادی انجام گیرد.

References:

- 1- Mansour AH. Blood donor recruitment. ISBT Science Series 2009; 4(1): 11-3.
- 2- Pessi AB. Religiosity and altruism: exploring the link and its relation to happiness. Journal of Contemporary Religion 2011; 26(1): 1-18.
- 3- Abohghasemi H, Divkalayi NS, Seighali F. Contribution of religion to blood donation: Iran experience. Asian J Transfus Sci 2011; 5(2): 185-6.
- 4- Zangiacomi Martinez E, Dos Santos Almeida RG, Garcia Braz AC, Duarte de Carvalho AC. Association between religiousness and blood donation among Brazilian postgraduate students from health-related areas. Rev Bras Hematol Hemoter 2014; 36(3): 184-90.
- 5- Saroglou V, Pichon I, Trompette L, Verschueren M, Dernelle R. Prosocial Behavior and Religion: New Evidence Based on Projective Measures and Peer Ratings. J Sci Study Relig 2005; 44(3): 323-48.
- 6- Maghsudlu M. Assessing the Motivation of Blood Donors in 28 Provinces of Iran. Research Collection of Iranian Blood Transfusion Organization 2005; p. 37.
- 7- Call for Ramadan Blood Donation, Iran Daily 2010; Available from: http://old.iran-daily.com/1389/6/7/MainPaper/3764/Page/7/MainPage_3764_7.pdf.
- 8- Moore RJ. Promoting blood donation: a study of the social profile, attitudes, motivation and experience of donors. Transfus Med 1991; 1(4): 201-7.
- 9- Piliavin JA. Why do they give the gift of life? A review of research on blood donors since 1977. Transfusion 1990; 30(5): 444-59.
- 10- Maghsudlu M, Nasizadeh S. Iranian blood donors' motivations and their influencing factors. Transfus Med 2011; 21(4): 247-52.
- 11- Gillum RF, Masters KS. Religiousness and blood donation: findings from a national survey. J Health Psychol 2010; 15(2): 163-72.
- 12- Otto PE, Bolle F. Multiple facets of altruism and their influence on blood donation. J Socio Econ. 2011; 40(5): 558-63.
- 13- Kasraian L. Causes of discontinuity of blood donation

among donors in Shiraz, Iran: cross-sectional study.
Sao Paulo Med J 2010; 128(5): 272-5.

14- Kasraian L. National Disasters in Iran and Blood

Donation: Bam Earthquake Experience. Iranian Red
Crescent Medical Journal 2010; 12(3): 316-8.

Original Article

A comparative study of demographic characteristics of individuals who referred for blood donation on religious days and normal days: Five year experience on Shiraz blood transfusion center

Kasraian L.^{1,2}, Negarestani N.^{1,2}, Karimi M.H.^{1,2,3}, Farokhzadeh J.^{1,2}

¹Blood Transfusion Research Center, High Institute for Research and Education in Transfusion Medicine, Tehran, Iran

²Shiraz Regional Educational Blood Transfusion Center, Shiraz, Iran

³Transplant Research Center, Shiraz University of Medical Science, Shiraz, Iran

Abstract

Background and Objectives

Religious beliefs are one of the positive motivations for blood donation. The present study aimed to compare blood donation on religious days and normal days with respect to donor pattern and safety of donors.

Materials and Methods

This retrospective, cross-sectional study was conducted on individuals who referred to the main centres and portable teams of Shiraz Blood Transfusion Centre, Iran for donation on two days Tasua and Ashura days and three days 19th, 21st, and 23rd of Ramadan (2009-2013) and on similar dates one month before these religious days .Afterwards, the donors' characteristics (age, sex, marital status, and donation status), donor deferral rate, and the prevalence rates of hepatitis B, Hepatitis C, and HIV in blood donors were compared among them. The comparisons were made through proportion tests using Med Calc software (v. 8.0).

Results

The results revealed significant increase in the number of blood donors on Tasua and Ashra days (1.4fold). Most of the donors who referred on the religious days were male ($p < 0.001$). No significant difference was observed regarding marital status and donation status. The prevalence rates of hepatitis B and hepatitis C were lower in the blood donors who referred on religious days and compared to those referring on similar dates ($p < 0.001$).

Conclusions

Higher numbers of blood donors and lower prevalence rate of Hepatitis B and hepatitis C on religious day shows the importance of recruiting blood donors and providing possibilities for blood donation on these days can improve blood adequacy and blood safety.

Key words: Blood Donation, Attitude, Blood Donors, Religion, Blood Safety

Received: 27 Dec 2014

Accepted: 26 Sep 2016

Correspondence: Kasraian L., Community Medicine Specialist. Associate Professor of Blood Transfusion Research Center, High Institute for Research and Education in Transfusion Medicine and Shiraz Regional Educational Blood Transfusion Center.

P.O.Box: 1153, Shiraz, Iran. Tel: (+98711) 6273445; Fax: (+98711) 6264006

E-mail: lkasraian@yahoo.com